

Tandori Dezső

A VILÁG „ÍRORSZÁGA”

KMi ez most ez a furcsa cím? De hadd legyen. A Tarkaság, ha megyünk tovább s tovább, valami kiderülhet, ilyen remény van, ha megállunk, s magunkat elemezzük, dolgunkat, amit épp mondtunk. Mindig Szarajevó van? Minden „Írország”. 1993 decembere: Downing Street Declaration... s én, laikus idegen, nem hiszem a politikusi derűlátást. Túlságosan közép-európai, kelet-feléi-félei vagyok? Majd ha a valóban tevőleges felek úgy akarják, úgy akarhatják. A protestáns északiak nehezen adnák fel a brit biztonságot, kevésbé vonzó változat a déli köztársaság ridegebbje, vadabbja. Dublin utcáin elegendő másfél órai séta, látszik ez, hogyan s mire értik visszakozásukat. A déliek mintha azt mondanák: senki se kívánja vissza a „föntit”, maradjanak maguknak. Lehet, csak nekem voltak ilyen ismerőseim. Legyen nyugság. Ahol elegendő nyugtalanság volt már, ahol ez „kellőképp” előtört, ott mondható ez, arra mondódik. Nem túl kívánatos helyzet.

De hát Szent Patrick Napja, Joyce Ulyssesének napja volt az én két fő dublini napom, s nem okvetlen a robbantás emlékéé. Bár Boomsday is milyen volt? Nagyjából ír földön semmilyen. Angliában? Belfasti robbantás... Ascotban meg, a Királyi Héten, melynek egyik lovát Leopold Bloom is fogadta állítólag, s hogy nyert volna, ha igaz, a Gold Cupon, a royális pályán egy részeg fiatalember a lovak elé vetette magát. Fogadásból. Kitiltották öt évre Anglia összes pályájáról. Menteni a robbantás emléknepjének másnap-reggelén a Parnell Street felé Dublinban, ott voltak már messziről láthatóan a virágok, széttaposva az úttesten, táborok harca. Miért mondom el ezt újra? Nem úgy, hogy hazavitem egy fél szál – színére se emlékszem; piros? nem, rózsaszín? fehér? – szegfűt; s nem is az, hogy Roscommonból, ír faluról Dublinba egy nedves zseb-kendőbe göngyölve hazahoztam az úton békés mód törve talált gólyahírt – Dobd El, ez volt Leopold Bloom lovának neve –, nem is; csak nézek itt egy sport-újságlapot, mi minden összejön rajta.

Hasonlathozó állat az ember. Az a „világ írországa”, így kicsivel, ez is efféle. A repülőgépen utasszórakoztató előcsócsa-képesűtség fényes lapjain arról olvasok, a lótenyésztés, lókereskedelem etc. Írország fontos bevételi forrása, jelentős nemzetgazdasági tényező. Rögvest a Danoli nevű lovacska is előjön ott. Lovacska? Élmenő akadálylő. Már ha nem lesz túl sokszor az, hogy ráun a dologra, amikor vezet, messze mögötte a mezőny, s ő, a Danoli figyelmetlen lesz. És majd csúnya nevekkel illeti, akit befürdet így. Vagy a trénerért kéne? A tulajdonost? Készítik a Danolit a tavaszi nagy versenyekre, addig ne nyerjen le mindent? Ki tudja. Hol van már az a kajla kis négy lábú, se füle, se lába nem szimmetrikus... olcsó vétel. Ma a repülő-zanza-folyóirat sztárja. Láttam őt egy esős délután, Dublin mellett Punchestownban. Olyan favorit volt, hogy 1 fontra 1,10-et fizetett csak. De ennyit se dobott volna, ha ama bizonyos unalmában tényleg felbotlik az utolsó előtti akadályon. Szép volt az alkony, aztán, átjárt az utolsó nap nyírka, vagy nagyon is szikkadt, poros-szaj-érzet volt a haza-buszban, hogy ez a búcsú, sok évre talán, ír földtől? Dante Napja, égi nap, mármint, ez volt az utolsó győztes, már nem mertem volna foglalkozni vele, haza akartam, hazajutni mielőbb, ahogy ő is megjött a Bibliában, ez járt az eszemben, ahogy a bekötőútról lassan rájutottunk a dublini főútra, és gyér eső permetezte az ablakot.

Dublin olyan, mintha a Dunántúlon járnál, meg az ír vidék. Tipperary és Limerick, ezek a városok valóban léteznek; kérde tőlem valaki a minap, léteznek-e, léteznek hát, persze, hogy léteznek, és olvasd el, meg van írva, hogy Tipperary pályája messze van Tipperarytől, a legjobb vicc, hogy Limerick Elágazás az a hely, ahol van, a vonatból, ahogy megálltok, már látod... és táblák vannak kirakva a húsz-harminc háznyi helységben: „Vigyázzunk Limerick Elágazástisztaságára”. Ülszapadon, a tizenhetedik ház előtt, mondjuk cigarettázol. Zsebre vágod a csikket.

A repülőgépujság ugyanúgy hozza, tálalja a hírt, mint

a *The Times*, az *Irish Times*, a mindenféle írólapok, a helyi lósport magazin, a *Racing Post*, a *Sporting Life*, hogy az ír szupertréner Vincent O'Brien visszavonult. Most ezt hagyjuk. Kiemelkedősikerlistáját. Nekünk magunknak vagy volt, van, lesz ilyen, vagy – inkább – aligha. Keressük az esetlegesbe-ágyazódást. Ami egy újságlap. Jelen lenni egy nagyméretű újságlapon, ahol... ezt nézzük. Ahol mindenféle van. Mi az, jelen lenni egy ilyen. Fura címünknek meg akarunk felelni. A világ – kisbetűvel – „Írországa”... és a Minden Egész szétszaggatódott újságlapja. Volt-e az Ady-féle Minden Egész? Vagy csak szent szándék, képzet a XIX. században, valameddig? Az újságlapokjócskán hozzájárultak szétszaggatódásunkhoz, rongyolódásunkhoz... Ahogy e. e. cummings költőnknek fontos a szélben forgó-repülő újság, miközben „kiskerekasztalok” állnak – különös szerelmek városa! mire bízta? ott se legyünk? el se képzeljük, kivel? hm–, vagy Szép Ernő úgyszólván nekünk, hogy a valaha élet-meleg szó agyon ázik esőben, lásd Danii napja Dublin mellett, Dante Napja, avar-színre barnul, zörgő darálék lesz, porladék, ázalék... íme, tessék, az újságlap egésze is fontos restauráció. Olyan, amilyen. Itt ez a *Sporting Life* oldal, fénymásoltattam, „pont azért”. Azért, hogy elvigyem valahova este. Este ritkán megyek bárhova is már. Elég volt. Megtörtént, aminek meg kellett s lehetett így történnie. Még árokból is tápázkodtam, hajól emlékszem... vagy az sincs, hogy emlékszem. Ezeknek a dolgoknak most örökre vége. Mentem mégis, nem törvénytelenül, s kivételesen – félek is, szédülök az estében! más az, ha Dante Napja, ha Danoli ment előtte, ha fázósan meghúzó magam a buszban, más az, ha az egésznek eleve „a világ Írországa” a színhelye, ha merő értelmetlennek látszó kabát és gallér tükröződik a ködös-gyöngyóválisos buszablakban, más, mint ha azzal a fél-elszántsággal igyekszel valahová, húzva is az időt, odaérni is akarva, ahogy én mentem végig a minap a Főutcán... jószerén „a család” küldött el, áldás volt hát rajtam, rágyújtottam, nekitámaszkodtam a ma már nem ismerős kocsmakapualj vakolatának, szemközt a török fürdő, emitt a csarnok, itt egyetlen alak jön, dülöngél, épp elkerül nagy lendületében, egy kocsin hűtőjének zuhan. Magammal vittem ezen az estén a *Sporting Life* oldalt, csak hogy megmutathassam, mikor már azt mondja valaki: „Ne fűtsél, na... hogy a te Szpéró madarad lenne az angol

Jockey Club főbizottságának is az elnöke...” Mondom, nem maga a Szpéró, de egy névrokona, tessék, Sir John Sparrow. És ugyanitt van, hogy Vincent O'Brien ugyanannak az ír egyetemnek lett a díszdoktora, ahol az már Van Morrison és a költő Seamus Heaney, akit én fordítottam, de még csaknem is ismerem, és a többi. Itt van: az Aga Khan ismét kibékül britekkel, mert változtattak a lódoppingellenőrzés szabályain; meg, ahogy tisztelettudó visszafogottsággal az újság e kis tényre is, meg mert az Aga Khan lovainak eléggé csendes négy-és-fél-éve volt, a brit trénernek hiányában. Ezt már mind írtam. Rése az eltörött egésznek; ám valami bűvöletemre egy újságlapon mindenféle összeáll. Shergar, akit elraboltak, a nagy Shergar – ó, a nagy Szpéró – az Aga lova volt. És nekem van egy verebem, ő most a hercegnő, az Aliz, hát az Aga Khan egy Aliysa nevű győztes lova kióvásáért veszett össze Angliával. Most kibélikülnek, és Sir John Sparrow-nak, ezt az Aga is elismeri, nagy szerepe van az üdvös fordulatban. Protestánsok és katolikusok összecsókolóznak Belfastban. Hadd húzódjam félre, fenntartásokkal. Majd, majd, meglátjuk meg ezt... nem tudom, nem tudom. És a közelebbi dolgok, itt? Nem váltak a színen annyira zűrzavarossá? Említettem, ugye: Limericktől nem is olyan messze, a kis Westport városában majdnem az egész napot a Főutcán töltöttem, az ottanin. Volt egy fogadóiroda. Eamon Móran. Az egész főutca olyan jó vadnyugati volt még. Írország tud ilyen lenni. Ment a Raba Riba megint, a fehér ló, s én „a főnökre” is gondoltam vigyorogva. Vettem egy képeslapot, mert jó vadnyugatias rajta a westporti főutca, ettem egy sültkrumplit, melyért valami dombra kellett felmenni, ahonnét látszott az Atlanti-óceán, és azt mondta a büfés, „a legközelebbi egyházközség itt már New York”, s mutatott továbbnyugatnak. Visszamentem a tíz-húsz méter széles, mohos-kőhidas csatorna-folyócskához, mellette lassan véget ért a birkavásár. Zárt a piac – becsukódtak a furgonok és a Mercedes-Combik hátul, a lila-zöld bélyegzéses birkák hazatértek, vagy új gazdájukkal tartottak. Hosszan várakoztam a vonatra. Néztem még ezt a *Sporting Life* oldalt. Alsó sarkában az egyetemi díszdoktorságok, a kibékülések, a Fontos Testületek, a Szpéró-Sparrow-Nekem-Viccek pontjaként, igen, a jobb sarokban lent: kis alcím, főcím, nem is tudom, ilyesmi: „Törlések (végérvényesen)” Nevezések törlése.

És nevek. Kitalálja az Olvasó, ugye, miért? A közelmúlt halottai. Az elpusztult, elpusztított lovak. Néha egy-egy verseny másnapi összefoglalójában is áll ilyen: 7. *Gale Again*, 10 hosszal; 8. *Madam Monkey*, 2 és fél hosszal; bukott *Optima Eva*; bukott *Westaway Castle*; *Arcot*: elpusztították. Megyek a saját Fő utcánkon, zsebemben a fénymásolt újságlap, alsó sarkában annyi érdekességnek: a halottak névsora. Tömör négyzet. Ide másolom, ők azok—hiteles információ nem tudom miről —: „Persian Guest (IRE), Wadeley, Reluctant Suitor, Tranquil Spirit, Singing Story, Ballykitty, Rowe' nasarah, Wild Jewel, Land of Nod, Il Vero Padrino,

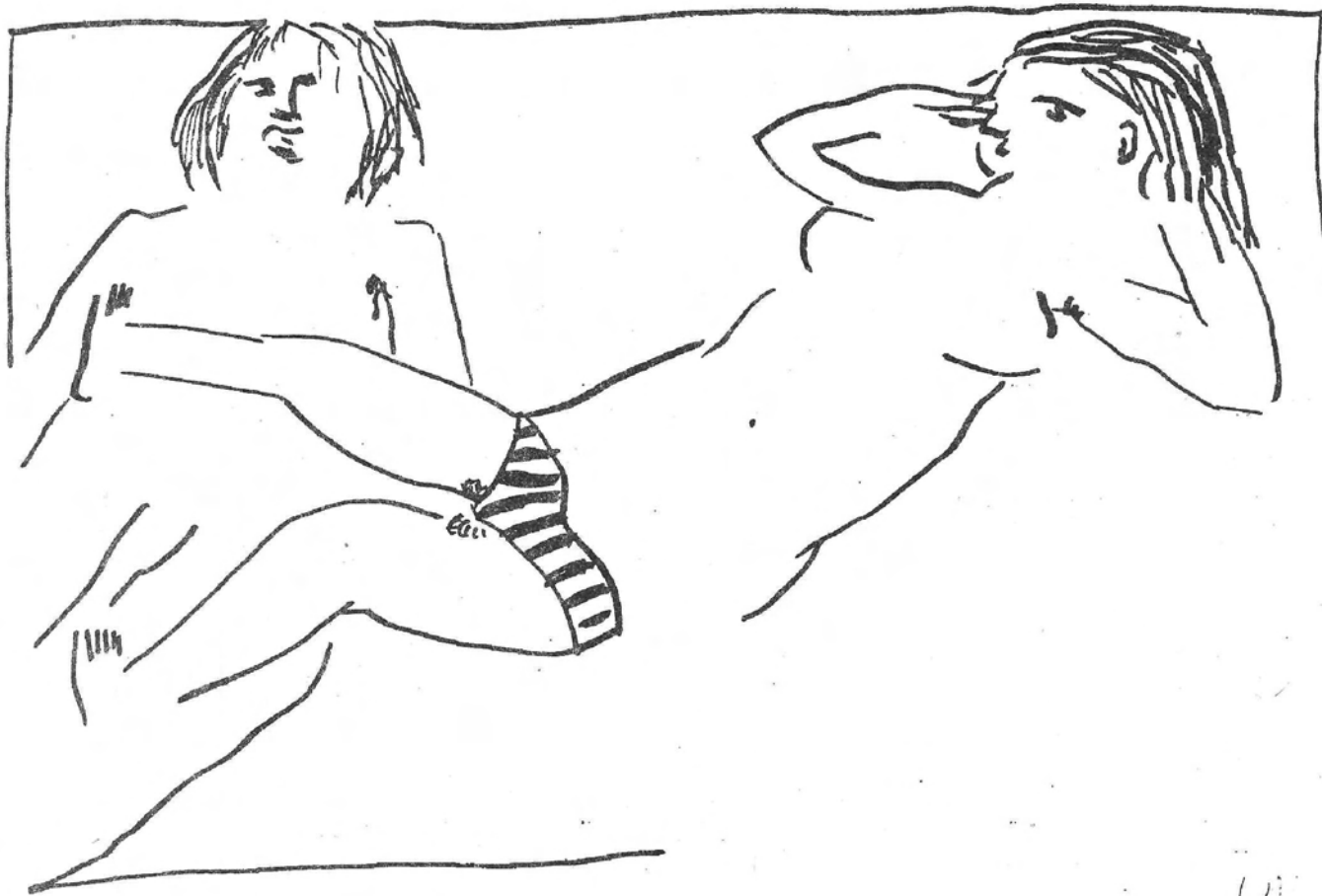
Young Valentino, King's Curate”. A tarkálló halottak, az eltört egész, az összeálló rész-nép? Emlékezetemben nekidőlök a Fő utcán a falnak, és teljesen hasztalan megindulnak a könnyeim.

Odakint, január hatodikán, épp hajnalodik. Eszembe jut: az én Szpéróm 1988-ban egy ilyen hatodikára-éjten ment el. Nem is jutott eszembe tegnap dél óta. Most a kis pont-sűrűség az újságlap alján behozta. Fentebb rezzenetlen áll: Sir John Sparrow. Egy veréb se esik le a Gondviselés akarata nélkül, hm? Ehhez az sem kell, hogy külön „írország” legyen a világ, vagy egyéb.

Rajnyylett
Egy/3 IS, Mr. (Amatőr)
Rajny. 29

Tandori Dezső rajza

Tisztelt Olvasó!

A Cigányfűró továbbra is megrendelhető postai pénzes utalványon az alábbi címen:

Cigányfűró Szerkesztősége
1089 Budapest Baross utca 124.

Előfizetési díj összesen 576,- Ft + postaköltség - példányonként - Budapestre: 34,- Ft, vidékre 44,- Ft.

Hol kapható el a Cigányfűró? Az alábbi helyeken folyamatosan:

Írók Boltja (VI., Andrásy út 45.),
Kékharisnya Könyvesbolt (V., Bajcsy-Zsilinszky út 36-38.),
Cirko-Gejzír (VIII. Lőrinc pap tér 3.),
Pont Könyvesbolt (V. Mérleg u.6.),
Örökmozgó (VII. Erzsébet körút 39.),
Hunnia Kávézó (VII. Erzsébet körút 26.),
Szindbád Mozi (XIII. Szt. István körút 16.),
Odeon Kft. (XIII. Hollán Ede u. 7.),
Tabán Mozi (I. Krisztina körút 87-89.),
Balassa Könyvesbolt (II. Margit utca I.),

Művész Mozi (VI. Teréz körút 30.),
Blue Box (IX. Kinizsi u. 28.),
Századvég Könyvesbolt (V. Veres Pálné u. 4-6.),
Liget Galéria (XIV. Ajtósi Dürer sor 5.),
Graffiti (VIII. József körút 63..)
Király utcai Könyvesház (VI. Király u. 50.),
Bartók Könyvesbolt (XI. Bartók B. u. 25),
MTV Újságpavilon (V. Szabadság tér 17),
Fórum Könyvárúház (VII. Rákóczi u. 14.),
Műcsarnok (XIV. Hősök tere),
Pedagógus Könyvesbolt (VIII. Múzeum krt. 8.)

VIDÉKEN:

Szokoly Antikvárium (Veszprém, Szabadság tér 13.),
József Attila Könyvesbolt (Kaposvár, Fő u. 33.),
Rónai Művelődési Központ (Miskolc, Mindszent-tér 3.),
Grand Café Művészmozi (Szeged, Deák Ferenc u. 18.),
a Székesfehérvári Városi Könyvtárban
és fiókkönyvtáraiban.

A lapot nem a Magyar Posta,
hanem már megint Anti terjeszti!

